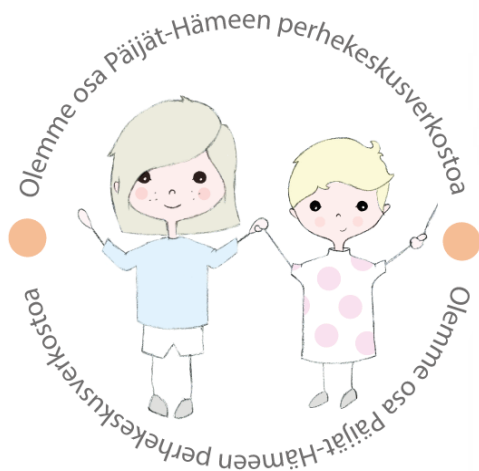

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

HARTOLA

2022-2025

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman kärjet

Osallisuus ja yhteisöllisyys

Osallisuus ymmärretään koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys.

Mielen hyvinvointi

Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ylläpitää perheen toimiva arki ja sujuvat peruspalvelut. Tukea saadaan matalalla kynnyksellä varhaisessa vaiheessa.

Arjen turvallisuus

Välittävät ja läsnäolevat aikuiset turvallisissa ja terveellisissä ympäristöissä tukevat lasten ja nuorten hyvää arkea.

Terveelliset elintavat

Jokaisella lapsella, nuorella ja perheellä on keinoja, taitoja ja tietoa tehdä terveellisiä valintoja arjessaan.

Läpileikkaavat toimintaperiaatteet

YHDENVERTAISUUS - KUMPPANUUS - OIKEA-AIKAISUUS

Lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva toimintakulttuuri.

Johdanto

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on lastensuojelulain (417/2007) mukainen asiakirja, jolla ohjataan lasten, nuorten ja perheiden hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi tehtävää yhteistä työtä.

Päijät-Hämeessä laaditaan kuntien yhteinen ja kattava alueellinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, minkä lisäksi kunnat laativat omat kuntakohtaiset suunnitelmansa kunnan omat erityispiirteet huomioiden. Kuntakohtainen suunnitelma toimii alueellisen suunnitelman liitteenä ja täsmentävänä asiakirjana, päällekkäisyyksiä on pyritty välttämään.

Hyvinvoinnin nykytilan kuvauksessa on huomioitu vuoden 2021 kouluterveyskyselyn tulokset 8.-9. luokkalaisten osalta. Pienempien lasten tulokset saadaan kunnan toimijoiden käyttöön vasta joulukuussa, joten niitä ei valitettavasti saada tähän suunnitelmaprosessiin mukaan.

Hartolan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on sovitettu yhteen samaan aikaan valmisteilla olevan, terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisen laajan hyvinvointisuunnitelman kanssa. Hartolan kunnan LAPE-ryhmä on osallistunut suunnitelman työstämiseen, ja alueellisen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman valmistelussa mukana kunnan edustajana on toiminut hyvinvointikoordinaattori Johanna Huttunen.

Hyvinvoinnin nykytila – ilonaiheita (kouluterveyskysely 2021)

- lähes kaikki ovat **tyytyväisiä tai erittäin tyytyväisiä elämäänsä**

Koulu

- selvästi useampi kokee olevansa **tärkeä osa luokkayhteisöä** kuin koko maassa keskimäärin, samoin selvästi useampi kokee, että on **hyvät vaikutusmahdollisuudet koulussa**
- hieman useampi **pitää koulunkäynnistä**, kaikki vastaajat ovat sitä mieltä, **että luokassa tai ryhmässä on hyvä työrauha, ja luokan tai ryhmän oppilaat viihtyvät hyvin yhdessä**
- **opettajien kiinnostus oppilaan kuulumisiin** on lisääntynyt, ja selvästi useampi kokee, että **opettaja kohtelee välittävästi ja oikeudenmukaisesti**
- **oppimistaidoissa vaikeuksia kokevien** määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista (v. 2019 50,0 %)
- **useimpia ei ole kiusattu koulussa lainkaan** lukuvuoden aikana, kiusaaminen on vähentynyt

Harrastukset

- entistä useampi kokee, että alueella järjestetään **kiinnostavaa vapaa-ajan toimintaa** nuorille, ja entistä **harvempi kokee kiinnostavat harrastukset liian kalliiksi**
- lähes kaikki **harrastavat jotakin vähintään kerran viikossa**
- selvästi useampi **harrastaa taidetta tai kulttuuria vähintään yhtenä päivänä viikossa**

Hyvinvoinnin nykytila – ilonaiheita (kouluterveyskysely 2021)

Tupakointi ja päihteet

- **päivittäin tupakoivien, nuuskaavien, laittomia huumeita kokeilleiden ja rahapelejä viikoittain pelaavien** määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista
- **raittiiden** nuorten osuus on aavistuksen lisääntynyt
- entistä harvemman mielestä **omalla paikkakunnalla on helppo hankkia huumeita**
- **vanhemman liiallisen alkoholinkäytön aiheuttamaa haittaa** kokeneiden määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista

Väkivalta ja seksuaalinen häirintä

- **fyysistä uhkaa vuoden aikana kokeneiden, seksuaalista häirintää julkisessa tilassa kokeneiden ja muiden perheenjäsenten välistä fyysistä väkivaltaa** vuoden aikana kokeneiden määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista, määrät ovat selvästi vähentyneet
- selvästi harvempi on kokenut **häiritsevää seksuaalista ehdottelua tai ahdistelua** vuoden aikana, ja **seksuaalista häirintää puhelimesta tai internetissä** vuoden aikana kokeneita on selvästi vähemmän kuin koko maassa keskimäärin

Tapaturmat

- **tapaturman koulussa tai koulumatkalla tai vapaa-ajalla** lukuvuoden aikana kokeneiden määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista

Ihmissuhteet ja yksinäisyys

- **yksinäiseksi itsensä tuntevien** määrä on niin pieni, ettei tietoa voi julkaista
- **sukupuoliyhdynnässä olleiden** määrä on yli puolet pienempi kuin edellisessä kyselyssä, ja määrä on vähäisempi kuin koko maassa keskimäärin
- selvästi harvempi kokee, että **koronaepidemia on vähentänyt yhteydenpitoa kavereihin** kuin koko maassa keskimäärin

Hyvinvoinnin nykytila – huolenaiheita (kouluterveyskysely 2021)

Koulu

- lähes joka viides kokee **koulu-uupumusta**, ja joka kolmas kokee **uupumusasteista väsymystä koulutyössä**, määrä on lisääntynyt

Elintavat ja ylipaino

- **ruokailutottumukset** ovat epäterveellisempiä kuin koko maassa keskimäärin, ja ovat huonontuneet toissavuodesta
- **harrastetun liikunnan määrä** on lisääntynyt toissavuodesta, mutta edelleen koko maan keskiarvoa vähäisempää
- **ylipainoisia** on kolmannes, osuus on suurempi kuin koko maassa keskimäärin
- lähes kolmannes **nukkuu arkisin alle 8 tuntia**, määrä on kuitenkin pienempi kuin koko maassa keskimäärin

Terveys ja mielenterveys

- joka neljännellä on **lääkärin toteama pitkäaikainen sairaus tai terveysongelma**, määrä on selvästi vähentynyt edellisestä kyselystä mutta silti korkeampi kuin maassa keskimäärin
- joka neljäs on kokenut **kohtalaista tai vaikeaa ahdistuneisuutta**, samoin joka neljäs on kokenut **vähintään kaksi viikkoa kestävää masennusoireilua**
- **syömishäiriön riskissä** on kolmannes, määrä on suurempi kuin koko maassa keskimäärin

Hyvinvoinnin nykytila – huolenaiheita (kouluterveyskysely 2021)

Päihteet ja riippuvuudet

- **päihteisiin ja tupakkatuotteisiin liittyvät asenteet ovat hyväksyvämpiä** kuin koko maassa keskimäärin, ja osittain huonontuneet myös toissavuoteen verrattuna
- **nettiriippuvuuteen liittyvät huolenaiheet** ovat selvästi lisääntyneet ja ovat yleisempiä kuin koko maassa keskimäärin

Ihmissuhteet, keskusteluyhteys ja väkivalta

- kolmannes on kokenut **vanhempien tai muiden huoltapitävien aikuisten henkistä väkivaltaa** vuoden aikana
- selvästi alle puolet kokee **keskusteluyhteyden vanhempien kanssa** hyväksi, samoin alle puolet kokee, että **koulussa on mahdollisuus keskustella aikuisen kanssa mieltä painavista asioista**, määrät ovat vähentyneet
- kaksinkertainen määrä **pääasiassa tai kokonaan yhden vanhemman kanssa asuvia** kuin koko maassa keskimäärin

Osallisuus ja yhteisöllisyys

"Meidän alueella lasten, nuorten ja perheiden osallisuus ymmärretään koko elämää koskevana käsitteenä, johon kuuluu osallistumisen ja mielipiteen ilmaisun lisäksi oman elämän hallinta ja yhteisöllisyys."

Näin teemme

Tavoite - Kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus osallistua mielekkääseen vapaa-ajan tekemiseen

Toimenpide A)

Kohtaamispaikkatoimintaa järjestetään eri ikäisille ja eri elämäntilanteessa oleville. Myös eri ikäryhmille yhteisiä tapahtumia.

Toimenpide B)

Harrastusmahdollisuuksia kehitetään ja harrastustoimintaan osallistumista edistetään laajalla yhteistyöllä. Harrastamisen Hartolan mallin toteuttaminen jatkuu.

Toimenpide C)

Kulttuurin ja liikunnan mahdollisuudet osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistämisessä huomioidaan ja monipuolista toimintaa järjestetään.

Näin teemme

Tavoite - Lapset, nuoret ja perheet osallistuvat heille kohdentuvien toimintojen suunnitteluun, ja perhekeskusverkosto toimii yhdessä asiakkaan kanssa

Toimenpide A)

Lapsiparlamentti ja nuorisovaltuusto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun.

Toimenpide B)

Osallistuvaa budjetointia lisätään ja hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan.

Toimenpide C)

Perhekeskustoimintamallia selkiytetään ja sen merkitystä kirkastetaan. Eri ammattiryhmien edustajat tekevät yhteistyötä asiakkaiden asioissa ja tuntevat toistensa palvelut, joihin asiakkaan voi ohjata. Kehitetään lapsiperhepalveluista koottua palvelukarttaa ja hyödynnetään sitä laajasti viestinnässä.

Näin teemme

Tavoite - Eriarvoisuutta vähennetään, ja varhaista tukea on tarjolla kaikille sitä tarvitseville

Toimenpide A)

Varmistetaan nuorten jatko-opintojen ja itsenäistymisen sekä elämänhallinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen moniammatillisella yhteistyöllä sekä luodaan uskoa mielekkääseen tulevaisuuteen.

Toimenpide B)

Aktiivinen yhteistyö alle 29-vuotiaiden osalta etsivän nuorisotyön, oppilaitosten, sosiaalipalvelujen ja TE-palvelujen kanssa, varhainen ohjaaminen oikeaan palveluun. Ohjausta ja neuvontaa annetaan Nuorten työpaja Signaalissa kaikille nuorille, ei ainoastaan sopimussuhteessa oleville.

Toimenpide C)

Arjen tuen palveluita tarjotaan matalalla kynnyksellä ja niihin ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa

Mielen hyvinvointi

"Lasten ja nuorten mielen hyvinvointia ylläpitää perheen toimiva arki ja sujuvat peruspalvelut. Tukea saadaan matalalla kynnyksellä varhaisessa vaiheessa."

Mielen hyvinvointi

Näin teemme

Tavoite - Lasten ja nuorten sosiaaliset suhteet ja vuorovaikutustaidot tukevat mielen hyvinvointia nyky-yhteiskunnan haasteissa

Toimenpide A)

Lasten ja nuorten kanssa opetellaan systemaattisesti tunne-, tietoisuus- ja vuorovaikutustaitoja varhaiskasvatuksessa ja koulussa

Toimenpide B)

Tietotulvan rajaamiseen sekä oikean tiedon ja disinformaation tunnistamiseen liittyviä taitoja opetellaan koulussa sekä viestitään ja kannustetaan eri yhteyksissä ja tilaisuuksissa

Toimenpide C)

Perhekuraattoritoiminnan jatkuminen pyritään turvaamaan kunnassa myös sote-uudistuksen jälkeen

Näin teemme

Tavoite - Perheiden mielen hyvinvointi lisääntyy varhaisen tuen ja positiivisen viestinnän keinoin

Toimenpide A)

Vanhemmuutta sekä vanhempien jaksamista ja hyvinvointia tuetaan varhaisessa vaiheessa yhdessä arjen tuen palvelujen ja sosiaali- ja terveystalvelujen henkilöstön kanssa. Arjen tuen palveluita tarjotaan matalalla kynnyksellä ja niihin ohjataan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Yksilö- ja perhetyön lisäksi myös mm. vertaistukiryhmiä ja työntekijöiden jalkautumista kotiväen iltoihin.

Toimenpide B)

Eri teemoihin liittyvässä viestinnässä huomioidaan myös positiivisten asioiden ja uutisten esiin nostaminen

Arjen turvallisuus

"Meidän alueella
välittävät ja läsnäolevat
aikuiset turvallisissa
ja terveellisissä
ympäristöissä tukevat
lasten ja nuorten
hyvää arkea."

Arjen turvallisuus

Näin teemme

Tavoite - Lasten, nuorten ja perheiden sekä ammattilaisten turvataidot lisääntyvät

Toimenpide A)

Keskeisiä turvataitoja opastetaan ja niistä muistutetaan varhaiskasvatuksessa, perusopetuksessa ja nuorisotyössä sekä tilaisuuksien yhteydessä. Esimerkiksi ensiaputaidot, sammutustaidot, turva- ja suojavälineiden (kuten turvavyö, pyöräilykypärä) sekä heijastinten käyttö. Turvakävelyjä järjestetään.

Toimenpide B)

Internetin käytön turvallisuudessa opastetaan lapsia ja nuoria

Näin teemme

Tavoite - yksikään lapsi tai nuori ei joudu kohtaamaan henkistä, fyysistä tai seksuaalinen häirintää tai väkivaltaa. Kukaan ei tule kiusatuksi koulussa.

Toimenpide A)

Varmistetaan, että työntekijöillä on riittävät taidot tunnistaa ja ottaa perhe- ja lähisuhdeväkivalta puheeksi, sekä ohjata ihminen tarvittaessa eteenpäin. Esimerkiksi Turva10-menetelmän hyödyntäminen lasten ja nuorten kanssa.

Toimenpide B)

Tunne- ja turvataitoja sekä kaveritaitoja harjoitellaan lasten ja nuorten kanssa. Kehotunnetaitoja ja kosketukseen liittyviä sääntöjä opetellaan jo varhaiskasvatuksessa.

Toimenpide C)

Kiusaamiseen puututaan heti, ja koulussa on käytössä Kiva Koulu -ohjelma.

Terveelliset elintavat

"Meidän alueella
jokaisella lapsella,
nuorella ja perheellä on
keinoja, taitoja ja
tietoa tehdä terveellisiä
valintoja arjessaan.

Terveelliset elintavat

Näin teemme

Tavoite - Elintavat ovat terveellisiä ja tukevat lasten ja nuorten terveyttä ja tasapainoista kasvua ja kehitystä

Toimenpide A)

Ruokakasvatus ja sen kehittäminen varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Tarjolla ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa, oppilaat osallistuvat kouluruokailun kehittämiseen (mm. ruokaraati). Neuvokas perhe, Luontoaskel hyvinvointiin ja Maistuva koulu - menetelmien käyttö. Nykytila.fi - arviointityökalun käyttöönotto ja hyödyntäminen kehitystyössä.

Toimenpide B)

Koulupäivän aikana lasten ja nuorten käytettävissä välipala-automaatti, makeisia ja virvoitusjuomia ei ole myynnissä. Terveellistä välipalaa tarjolla iltapäivätoiminnassa ja "Nurkalla" (Nuortentalo Nurkka29).

Toimenpide C)

Elintavat ovat monipuolisesti esillä kotiväen illoissa, ja perheitä tuetaan liikkumaan ja syömään monipuolisesti sekä nukkumaan riittävästi.

Näin teemme

Tavoite - Lasten ja nuorten fyysinen aktiivisuus lisääntyy ja he nukkuvat riittävästi

Toimenpide A)

Lasten ja nuorten kanssa kehitetään yhdessä päiväkodin ja koulun toimintatapoja istumisen vähentämisessä ja fyysisen aktiivisuuden lisäämisessä. Hyödynnetään erilaisia aktiivisia työtapoja ja työskentelyä asentoa vaihtaen.

Toimenpide B)

Motoristen taitojen arviointi ja harjoittaminen varhaiskasvatuksessa, Liikkuva varhaiskasvatus -ohjelman mukaisia toimenpiteitä. Ammattilaisen vetämä perheliikuntaryhmä järjestetään alle kouluikäisille lapsille huoltajineen. Pitkät liikuntavälitunnit koulussa, Liikkuva koulu -ohjelman mukaisia toimenpiteitä.

Toimenpide C)

Nukkumisen ja levon merkitys hyvinvoinnille ja palautumiselle tiedostetaan ja otetaan uneen ja nukkumiseen liittyvät asiat puheeksi lasten, nuorten ja perheiden kanssa sekä asiakastyössä.

Terveelliset elintavat

Näin teemme

Tavoite - Päihteiden kokeilu ja käyttö on vähäisempää kuin maassa keskimäärin

Toimenpide A)

Hyödynnetään jo olemassa olevia toimintamenetelmiä, kuten Juteltaisko, Jututtamo, Hubu, Nuuska-agentit. Päihteet puheeksi -työvälineitä hyödynnetään asiakastyössä.

Toimenpide B)

Kokemusasiantuntijoita hyödynnetään nuorten päihdekasvatuksessa.

Toimenpide C)

Kannustetaan kuntalaisia tekemään poliisille ilmoituksia ja antamaan vihjeitä, mikäli näkee esimerkiksi päihteiden välittämistä alaikäisille.

Läpileikkaavat toiminta- periaatteet

Kumppanuus

perustuu luottamukseen ja toisen kunnioittamiseen. Se mahdollistaa yhteistyön, avoimen viestinnän sekä yhdessä oppimisen kulttuurin.

Yhdenvertaisuus

kaiken toiminnan lähtökohtana. Kaikille lapsille ja nuorille turvataan tasa-arvoiset elämisen ja kasvamisen mahdollisuudet.

Oikea-aikaisuus

tähtää ennen kaikkea ongelmien ehkäisemiseen ja entistä varhaisempaan tukeen.

Päämääränämme on lapsen oikeuksiin ja tietoon perustuva toimintakulttuuri.

Toteutus ja seuranta

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman toteutus on pääosin Hartolan kunnan sivistystoimen vastuulla (varhaiskasvatus, perusopetus, nuorisotoimi, liikunta- ja kulttuuripalvelut). Yhteistyötä tehdään sotepalveluiden (kuten neuvola ja kouluterveydenhuolto, arjen tuen palvelut, sosiaalihuolto) sekä muiden paikallisten toimijoiden, kuten seurakunnan ja järjestöjen, kanssa.

Seuranta tehdään Hartolan kunnan LAPE-ryhmässä, ja raportointia tehdään osana terveydenhuoltolain (1326/2010) mukaisia vuosittaisia hyvinvointiraportteja sekä kunnan tilinpäätöstä. Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma päivitetään kerran valtuustokaudessa, samoin kerran valtuustokaudessa laaditaan laajempi hyvinvointikertomus ja -suunnitelma.